

Lan mundua euskalduntzeko

ADIERAZPENA

EUSKARAREN GIZARTE ERAKUNDEEN
KONTSEILUA

ATARIKOA:

Edozein hizkuntzaren normalizazio-prozesuak bi ardatz nagusi ditu; batetik, norbanakoak euskalduntzea eta, bestetik, espazioa euskalduntzea. Biak ala biak ezinbestekoak dira hizkuntza horretan normaltasunez bizi ahal izateko. Gurean, beraz, ezin pentsa dezakegu norbanakoak euskaldunduz bakar-bakarrik herri hau euskaraz bizi ahal izango denik. Herritar euskaldunak behar ditugu, euskararen ezagutzaren unibertsalizazioa erdietsi behar dugu, baina herritar horiek guztiek erabiltzeko aukerak beharko dituzte, eta beraz espazio euskaldunak beharko dira.

Gure bizitzaren parte handi bat lanean ematen dugu eta beste parte handi bat beste inoren lanaz baliatzen. Hortaz, garrantzi handia du alor sozioekonomikoak betetzen dituen milaka espazioetan euskarari lekua egiteak. Eragile sozioekonomikoak hizkuntza-normalizaziorako agente bihurtu behar dira, eta horretarako bitartekoak eskaini beharko zaizkie. Normalizazioaren bidean, euskaraz bizi ahal izango den gizartean dugu lehenengo geltokia. Horretarako, ordea, baldintza sozial, ekonomiko, politiko eta juridiko egokiak izan beharko ditugu. Esaterako, euskaraz bizitzeko hautua norbanakoen artean biziki indartuz gero, entitateek euskalduntze-prozesuak abiatzeko beharrezko presio soziala indartuko dugu.

Finean, asko dira euskarari aldeketasuna agertzen dieten enpresak, eragileak eta abarrek, baina hori ez da nahikoa; izan ere, euskararen normalizazioaren bidean beharrezko da urrats erabakigarriak ematea. Normalizazio-prozesua konpartitua da eta, ondorioz, eremu sozioekonomikoko eragile guztiek pauso bat harago egin behar dute euskaraz bizitzeko nahia (eta eskubidea) bermatuko bazaigu.

Kontseiluak ere ekarpena egin nahi dio lan munduaren euskalduntzeari eta eskuartean duzun dokumentu hau da horren adierazle. Lan munduaren euskalduntzean urteetako eskarmentua duten gure bazkide Ahize-AEK, ARTEZ, IBERBA, ELHUYAR eta EMUN erakundeekin, bai eta Ziurtagiriaren Elkartarekin ere, jorratutako prozesuaren emaitza duzu.

Halere, honako hau lehen urratsa besterik ez da. Arrasaten antolatutako Lan Mundua Euskalduntzeko KONFERENTZIAk inflexio-puntua ezarri nahi izan du etorkizunean urrats eragingarriak non eman behar diren definitzeko. Hartara, erronka berria dugu beste behin, Kontseiluak Lan Mundua Euskalduntzeko ADIERAZPENA eragile guztiekin partekatu eta eragile horiek guztiak norabide berri horretan jartzekoa.

Egin egingo dugu, euskaraz bizitzeko nahia gero eta gehiago zabaltzen ari den honetan eragileok gero eta erantzukizun handiagoa baitugu nahi horri erantzuteko.

Paul Bilbao Sarria
Idazkari nagusia

AURREKARIAK

Kontseiluak bere sorreratik izan du eremu sozioekonomikoa euskalduntzeko urratsak ematearen xedea. Horrela, Kontseiluaren hasierako urteetan hizkuntza-normalizazioan jauzi kualitatiboa emateko indarrak biltzeko asmoz jarduna jarri zuen abian, Bai Euskarari kanpaina hain zuzen ere. Mende berrirako akordioaren beharra aldarrikatu zuen Kontseiluak eta helburu horri begira indarrak batzeko kanpaina abiatu.

Bai Euskarari Akordioak zehaztu egin zuen Kontseiluak hartutako norabidea eta akordio horretan euskara hirugarren milurtekoan bizi eta gara zedin gizarteak duen erabaki sendoa islatu nahi izan zuen. Orduko erritmoan, epe oso luzean edota agian burutuko ez litzatekeen normalizazio-prozesua azkartu beharra islatu nahi izan zen.

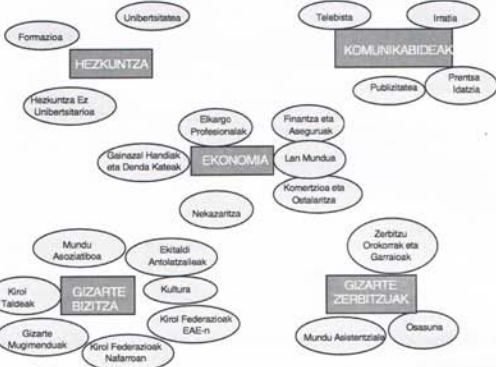
Prozesu horren gakoa gizarte estamentu guztiak bertan inplikatzeko zetzala uste zuen Kontseiluak, eta Bai Euskarari Akordioan Euskal Herriko gizarte-eragile nagusien euskararen normalizazio osora iristeko prestutasuna jaso zen, guztiak protagonista izango zituen esku hartzeko prozesu ireki batean eta beharrezko izango ziren neurri normalizatzaileak adosteko konpromiso argiarekin.

Horrela, Bai Euskarari akordioaren bidez gizarte-eragileek euskarak garapen osoa lor dezan bere normalizazioa behin-betiko bideratuko duen prozesu batean esku hartzeko konpromisoa adierazi zuten. Are gehiago, prozesu hori hizkuntza-normalizaziorako Plan Estrategiko bat prestatuz eta ezarriz burutzea adostu zuten.

Horregatik, hain zuzen ere, Euskal Herriko gizarte-eragile guztiei akordio horretara biltzeko proposamena egin zien Kontseiluak. Izan ere, akordio- eta konpromiso-dinamika horietan euskal gizarteak bere hizkuntza berreskuratzeko duen borondate garbia islatu nahi izan zen.

Horrela, 2000. urtean, Kontseiluak Bai Euskararen Akordioaren Plan Estrategikoaren prestatzeari ekin zion. Horretarako, Bai Euskarari Akordioaren sinatzaileekin batera plangintzaren definizioari ekin zitzaion. Sektoreka eta lurraldeka hizkuntzaren egoera aztertu ondoren, kasu bakoitzean beharko liratekeen neurri normalizatzaileak zehaztu ziren, Planean parte hartu zuten gizarte-eragileek konpromiso zehatzak onartu eta praktikan jartzeko helburuarekin.

Hortaz, Bai Euskarari Akordioaren Plan Estrategikoa sektoreka garatutako planifikazioen bilduma izan zen. Horretarako, lehenik eta behin sektoreak identifikatu ziren, abiapuntuko egoeraren diagnosiak desberdinak zirenez, helburu eta ildo estrategikoak ere desberdinak izango ziren. Horrela, bost lan-eremu nagusi zehaztu ziren, hezkuntza, komunikabideak, ekonomia, gizarte-bizitza eta gizarte-zerbitzuak, eta horien barruan 23 sektore.

Plan estrategikoaren diseinua amaituta oso positiboki baloratu zen. Izan ere, 900 gizarte eragilek hartu zuten parte. Egia esan, proposatu ziren ekintza normalizatzaileak tresna eraginkorrak izango zirela uste izan zen; eta beraz, hurrengo urratsa sektoreek beren proposamena egin eta gero, erakunde bakoitzak zer konpromiso hartu eta zer epetan erabaki beharko zuten.

Bestalde, tresna horietaz haratago, Euskararen Gizarte Erakundeek Kontseiluak bestelako proposamenak ere egin izan ditu lan munduaren euskalduntzean urratsak emateko. Hor kokatuko genuke KONTSEILUko 2009ko Batzar Nagusian onartu zuen hizkuntza-politika berri eraginkorrerako proposamena. Proposamen horretan, euskararen lege egoki baten oinarriak ere zehaztu ziren, bai lan munduaren euskalduntzearen inguruko hainbat proposamen eta irizpide ere.

Hizkuntza-politika berri eraginkorra

[...]

Gaur egungo egoeratik abiatuz lortu beharreko lehen helburua

- Aldi honetan garrantzi handikoa da ezagutza unibertsalerako pausoak ematea.
- Euskalduntze-alfabetatzea indartzeari begirako neurri estrategikoak ematea.
- Administraziooko langilea izateko euskararen ezagutza derrigorrezkoa izatea.
- Bai unibertsitatean, bai Lanbide Heziketan euskara hutsezko bideak ezartzen hasia.
- Gizartean eskaintzen diren mota guztietako zerbitzuen erdia euskaraz eskaintzea.
- Lehentasunak: merkataritza, komunikazioa, aisia eta kirola.
- Geroko, zerbitzu izaera ez duten, beste jardun sozioekonomiko batzuk.

[...]

F. Alor sozioekonomikoa euskalduntzeko legea

- Produktuak saltzen eta zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresak euskalduntzeko helburuak eta epeak zehaztuko ditu lege honek.
- Enpresek bete beharrekoak eta eskaini beharreko laguntzak zehaztuko dira baita urraketak zer ondorio.
- Kontsumitzaileen hizkuntza-eskubideak ere
- Eskubideon artean etiketak eta publizitatea bereziki aztertuko dira.

[...]

D. Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen hizkuntza-eskubideak

1. Kontsumitzaile orok du eskubidea euskaraz kasu egin diezaioten, bai aboz bai idatziz. Jendaurreko lana egiten duten erakunde, enpresa eta establezimenduek nabaratzeko dute hizkuntza-aurkera bori eskaintzea. Lege batek zehaztuko ditu eman beharreko urratsak, epeak eta ez betetzeak sortuko dituen ondorioak urratzailearentzat.

2. Euskara balio juridiko osoz erabiliko da era guztietako merkataritza jardunetan. Bestalde, behar diren agiriak, euskaraz gutxienez gongo dira.

[...]

H. Hizkuntza-eskubideak alor sozioekonomikoan

1. Euskal Herritarrek euskara erabili ahalko dute Euskal Herrian burutzen diren jardueren sozioekonomiko guztietan. Bestalde, jardueren laboralak eta lanbideak euskaraz egingo dira, lanpostuari dagokion funtzioek beste hizkuntzen erabilera eskatzen duten kasuak salbetsiz.

2. Euskal Herriko langileek beren lanbide-jardueren egikaritzeko baliabide guztiak euskaraz izango dituzte eskura.

3. Euskara erabiliko da edozein motatako erakunde sozioekonomikoetan. Ofiziala den beste edozein hizkuntza erabiltzeko eskubidea izango dute herritarrek eta berretarako beharrezko baliabide teknikoak ezarriko dira eskatzen den aldiro.

4. Herritarrek euskara erabiliko dute enpresek, merkataritza-establezimenduekin eta erakunde pribatuekin daukan barremantean, eta hizkuntza berean atenditzeko eta erantzuna emateko betebeharrak izango dute aipaturikoei. Bestalde, ofiziala den beste edozein hizkuntza erabili nahi izanez gero ere aukeratuako berretan izango da artatua herritarra.

[...]

DIRU-INBERTSIOAK EGINEZ	ARAU BITARTEZ
<ul style="list-style-type: none"> - Epeak azkartzeko planak diruz lagunduak izango dira - Zerbitzu emaila guztiak euskalduntzeko planak diruz lagunduak izango dira. - Euskaraz lan egiteko eskubidea bermatzea lortzen duenak onura fiskalak izango ditu hainbat urtez. - Euskaradunen kontratazio eskusiboa egiten duten enpresek onura fiskalak izango dituzte. 	<ul style="list-style-type: none"> - Etiketak, publizitatea, kontratuak, paisaia, megafonia bitarteko mezuak eta oro har idatzizko mezu denak eta ahozko mezu orokorrak lege bermatuak izango dira. - Ahozko zerbitzua eskaintzeko epe jakin bat ezarriko zaie enpresa guztiei. - Kontsumitzaileen hizkuntza-eskubideak urratzen dituenari zigorrak ezarriko zaizkio. - Euskalduntze-plana enpresa guztiek izan beharko dute Administrazioaren oniritzia duena eta kanpo aholkularitzak gidatua.

Ondotik, 2011ko Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseiluaren kudeaketa-planeko helburu estrategikoen artean jaso zen bazkideen sektorekak lantzea eta haien aktibazioa bilatzea. Bide horretan, lehendik ere aholkularitzekin abiatutako lanari jarraiki, sektore honetan bil-tzen ziren erakundearen lan-taldea dinamizatzeko ardura hartu zuen bere gain.

Lan-talde horrek eginiko lehen bileretan, aholkularitza kideek beharrezkotzat jo zuten beren arteko harremanak eta lankidetzak bideak sendotzea. Beren arteko lehiaren ginetik, sektore gisa, ikuspegi estrategikoz jardutea beharrezkoa da horretarako. Bide horri ekiteko, sektore-ko kide desberdinak elkartzen dituen Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseiluak ikuspegi edo estrategia hori zehazten lagundu zezakeela pentsatu zuten. Horrela, hausnarketa hori egiteko Kontseiluak zuzendu eta dinamizatutako prozesua jarri zen abian.

Jakina zen merkatu lehian murgildutako erakundearen aldetik halako ariketa bati heltzea ez zela erraza izango. Ariketa emankorra izango bazen, zintotasuna eta elkarrekiko konfian-tza izatea eskatzen zuen. Sakoneko galderak erantzutea eta elkarriketa nahiz adostasuna lantzeko jarrera eskatzen zuen. Aholkularitzek modu egokian, erantzukizunez hartu zuten erronka. Ariketa horren bidez murriztutako estrategiak eta aholkularitzek abiatutako lanki-detzak ekarri gaitu prozesu hau burutuzera.

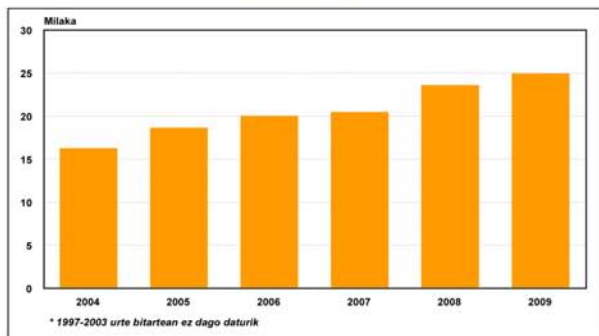
ABIAPUNTUA: Eragileekin partekatutako dokumentuaren laburpena

Hamar herritarretik zazpiti (% 72) ezinbestekoa iruditzen zaio jendearen aurrean lan egiten duten funtzionarioek euskaraz hitz egitea. Are gehiago, proportzio berak (% 69) EAEn lan egiten duten funtzionario guztiek euskara ikasi beharko luketela uste dute. Ildo beretik, are gehiago dira kontsumitzaile eta erabiltzaileek saltoki, enpresa eta administrazioaren aldetik euskaraz zein gaztelaniaz artatuak izateko eskubidea dutela diotenak, % 81 hain zuzen ere. Eta gehiago dira, % 85 hain zuzen ere, gaur egun Araba, Bizkaia eta Gipuzkoan euskara jaki-teak aukera gehiago ematen dituela uste dutenak.

Herritarren iritzi horiek Eusko Jaurlaritzak berak jaso ditu, Lehendakariatzako Prospekzio So-zilogikoen Kabineteak hain zuzen ere, 2011ko urtarrean argitaratutako "Euskara: erabile-ra, jarrerak, politikak" txostenean jasotzen dira.

Horrela, herritarren nahi horri erantzunez, ehunka, milaka enpresa txiki, ertain eta handik euskararen aldeko hautua egin dute beren egunerokoan. Horietatik askok, ehunka enpre-sak, euskara normalizatzeko planak jarri dituzte abian.

**Euskara-plana duten enpresetan diharduten langileak,
2004-2009***

Euskara-planen mapa eta Bai Euskarari Ziurtagirien ebaluazioa aztertuta, esan dezakegu, egoera zailenean ere enpresa askok beren burua euskalduntzeko eta euskaraz jarduteko ahalginiari eutsi egin diotela. Urtez urte gainera, enpresa berriak gehituz joan dira bide horretan. Duela 20 urte pasatxo zenbait enpresak konpromiso horri heldu zionetik, gero eta enpresa gehiago ohartu da, bezero euskaldunengana heltzeko, erantzukizun sozialeraz jokatzeko, euren langileak motibatuzko eta inguruneari balio erantsia eskaintzeko, euskaraz lan egiteko urratsak emateak beren negozioak aberasten dituela. Are gehiago, asko ohartu dira produktu eta zerbitzuak euskaraz eskaintzeak beren negozio-aukerak handitzen dituela. Izan ere, bezeroarengandik hurbil jartzen ditu euskarak, eta, horrenbestez, bezeroak fidelizatuzko nahiz berriak lortzeko tresna izan daiteke. Gainera, lehiakideengandik bereizten eta lehiakorrago izaten laguntzen die euskarak.

Herritarren aldeotasuna hain zabala izanda, gero eta enpresa gehiagok hartzen duten bidea txalogarria eta ereduagarria da, baina urrats berriak behar ditugu. Gaur egungo bidetik, ezin zaio herritarren eta langileen nahiari epe onargarri batean erantzun, horrela ezin dira herritarren hizkuntza-eskubideak epe labur-ertain batean bermatu. Lan munduaren euskalduntzean zeresana duten eragile desberdinek urratsak eman behar dituzte.

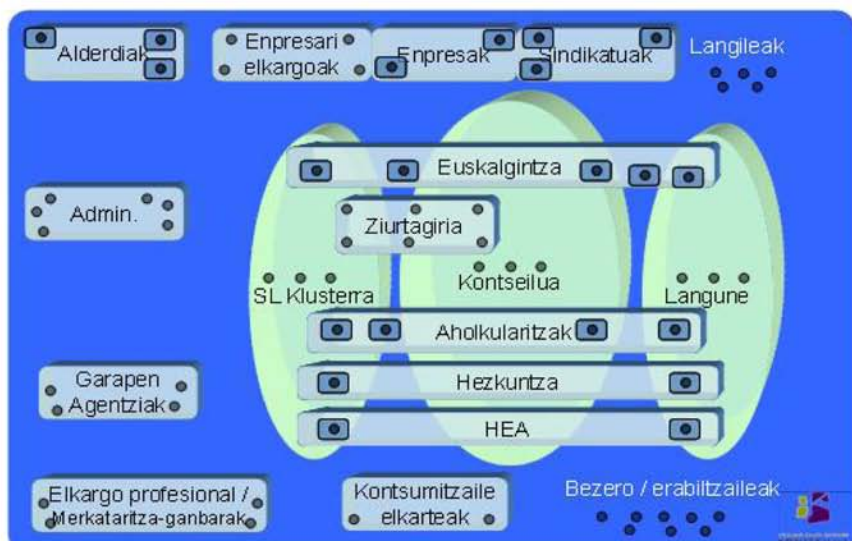
Administrazioen hizkuntza-politikek ez dute lortu alor sozioekonomikoan herritarren hizkuntza-eskubideak bermatzea, egikaritzea. Alor horretan euskararen normalizazioak ez du izan beharko gurek aurrerabiderik. Horrenbestez, hezkuntza-arloa euskalduntzeko hamaika eragilek egindako inbertsioak (bai diru aldetik, bai ekimen eta ilusio aldetik) ez du segidarik izan arlo sozioekonomikoan, eta horrenbestez, antzu gelditzen da. Gero eta gehiago dira euskaraz ikasi duten eta trebatu diren pertsonak, belaunaldi berriak prest daude euskaraz lan egiteko, baina, lan munduak horretarako aukera gutxi ematen die.

Izan ere, urte hauetan guztietan ez da nahikoa oinarri eraiki lan mundua osoki euskalduntzeko. Boluntarismoan oinarritutako politikek eta arlo honetan eginiko sustapenak emaitzak eman ditu, baina, emaitza mugatuak. Horrek argi erakusten digu, beraz, egun ezarriak diren oinarriek ez dutela lan mundua euskalduntzeko orube egokirik eskaintzen eta noizbait arlo horretan euskararen erabilera normalizatuko bada, bestelako oinarri batzuk ezartzen hasi beharra dugula. Krisia horretarako oztopo izan daitekeen arren, krisia aukera berritarako garaia ere badela entzun eta entzun ari garenez, guk ere jarrera hori hartu behar dugu. Izan ere, argi dago, hizkuntza normalizazioaren prozesuetan denborak hizkuntza gutxiagotuaren kontra jokatzen duela.

GOGOETA-PROZESUAREN ZENBAIT ONDORIO

Prozesu horren abiapuntua aholkularitzen sektorean kokatu arren, lan munduaren ikuspegi ahalik eta osoena izateko saiakera egin zen eta arlo hori euskalduntzearen jomuga izan da ipar nagusia.

Argi dago lan mundua euskalduntzea ez dagoela zuzenean ez aholkularitzen, ez eta Kontseiluaren esku ere. Lan munduaren euskalduntzean, zeresan nabarmena dute bestelako eragile edota aktore ugariak. Hortaz, edozein estrategia zehazteko garaian garrantzitsua da, lan munduaren euskalduntzeari begira zeresana duten aktore horiek identifikatu eta ezagutzea. Kontseiluaren baitako aholkularitzen estrategia bateratzeko garaian, argitu beharreko gaia izan zen, beraz, zeintzuk ziren lan mundua euskalduntzeari begira, aintzat hartu beharreko aktoreak eta horietako bakoitzak zer funtzio bete beharko lukeen. Jarraian duzuen osatutako aktore nagusien mapa:

Horiek guztiek izaera, funtzio eta pisu espezifiko desberdina dutela lan munduaren euskalduntzearen ikuspegitik. Hori aintzat hartuta, lan munduaren euskalduntzeari begira euskalgintzatik eragin beharreko multzo nagusiak zeintzuk ziren aztertu zen. Horren emaitza, ondorengo lau multzoak definitzea izan zen:

- Enpresariak
- Sindikatuak / langileak
- Bezeroak / kontsumitzaileak
- Administrazioa

Hortaz, multzo horien baitan kokatzen ziren eragileen posizionamenduan, jarreretan eta portaeretan eragitea behar-beharrezkotzat jo zen lan munduaren euskalduntzean urrats esanguratsua emango bada. Horretarako, aholkularitza-sektoreak eta oro har Kontseiluaren baitan bildutako euskalgintzak zein lan-ardatz edota zein gida-lerro garatu beharko lituzkeen aztertu zen. Lan-ardatz horien artean ondorengoak nabarmenduko genituzke:

- Lan munduko sektorea euskalduntze-prozesuaren inguruan egituratu beharra.
- Enpresa traktoreak aktibatu eta lan munduaren euskalduntzean enpresa hauek lidergo maila bat beren gain hartu beharra.
- Langileen eta kontsumitzaileen artean, euskaraz lan egin nahia eta euskaraz kontsumitu nahia, hurrenez hurren, barneratu beharra.
- Lan mundua euskalduntzeko corpus juridikoa hobetu beharra.

PROZESUAREN HELBURU NAGUSIAK

Aurrez marraztutako estrategiaren baitan kokatzen da abian jarri dugun prozesua, bai eta 2013ko ekainaren 13an Arrasateko GARAIA berrikuntza-zentroan antolatutako lan mundua euskalduntzeko konferentzia ere. Hortaz, aurreko atalean azaldutako lan-ardatz estrategiko horiei erantzutea bilatu da hein handi batean. Jarraian azalduko dira xeheki prozesuari begira ezarritako helburuak:

Lan mundua euskalduntzeko ordezkaritza anitza eta zabalaren iritzi-trukea ahalbidetzea

Lehen esan bezala, Kontseiluaren baitan biltzen diren eragileek lan munduaren euskalduntzean zeresana duen eremu bat besterik ez dute ordezkatzten. Lan munduaren euskalduntzean zeresana duten bestelako aktore garrantzitsuak izan badira. Prozesu honen bidez ordezkari horiek bildu eta lan munduaren euskalduntzeari buruz hizketan jarri nahi izan dira.

Horrela, enpresari, enpresari-elkarte, sindikatu, langile, kontsumitzaile eta administrazio arduradunei gonbidapena luzatu zitzairen bertan parte hartzeko, kontuan hartuta eragile horietako bakoitzaren garrantzia eta zeresana lan munduaren euskalduntzea. Hortaz, horiei guztiei ere parte hartzeko eta iritzia azaleratzeko aukera eskaini nahi izan zitzairen.

Lan mundua egituratzen hastea

Eragile horiek guztiak lan munduaren euskalduntzeari heltzeko alde zuzen edo moldez egituratu beharra ikusi da. Egituratze horrek ez du zertan erakunde berri baten sorrera ekarri, baina dena delakoa garatuta ere, egin beharko lukeena eta egiteko prest dagoena aztertzeko aukerak lan-duk behar dira. Prozesuak bide horretan lehen urratsa izan nahi du, aurrera begirako bidearen erakusle izan litekeen abiapuntua hain zuzen ere.

Enpresa traktoreak aktibatzen hastea

Duela hogeitau urte pasatxo zenbait enpresak beren lan-jarduerak euskaraz garatzeko konpromisoari heldu ziotenetik, enpresa askok jarraitu diote bide horri. Enpresa horien ahaleginaren aitortza egin eta ibilbide horren irakasgaiak jaso izan dira. Izan ere, beste enpresa batzuek bide bertsua jorra dezaten, hori egin duenaren ahotik erabaki horren onuren, zailtasunen eta oztopoei aurre egiteko balizko estrategien berri izatea baino bide hobirik ez dago. Haiek dira, beste inor baino gehiago, lan munduaren euskalduntzearen alderdi baikorren hedatzaile eraginkorrenak.

Langileen zein kontsumitzaileen EUSKARAZ kizi nahia mahai gaineratzea

Gaur egungo testuinguruan enpresek euskalduntze-prozesuari helduko badiote, ezinbestekoa da horretarako eskaria edota nahia badagoela azaleratzea. Nahi hori azaleratzeko sektore garrantzitsuenak langileak eta kontsumitzaileak edo bezeroak dira. Lehenaren kasuan, enpresa barrutik bertatik eragin dezakete, euskaraz lan egiteko nahia mahai gaineratuz eta horrek langileen kohesioan zein motibazioan izan dezakeen onura azalduz. Bigarrenaren kasuan, argi dago enpresa guztiek erdigunean dituztela beren bezeroak. Hortaz, garrantzia berezia ematen diote haien eskaerak eta nahiak asebetetzeari. Horrek, besteak beste, bezeroen esku-hartzen du enpresaren jardunean eragiteko ahalmena. Horregatik, garrantzitsua da oso, bezeroek euskara erosteko nahia agertzea eta enpresak hori berma dezan eragitea.

Korpus juridikoa egokia garatzeak dakartzan aukerak azaltzea

Egungo testuinguru sozioekonomikoan lan mundua euskalduntzeko sustapen- edo dirulaguntza-politikek muga argiak dituzte. Horretan aurrerapausoak beharrezkoak diren arren, lan munduaren euskalduntzea ezin izango da sustapen bidez soilik garatu. Horregatik, korpus juridikoaren garapen egoki batek eta araubidean urratsak emateak dakartzaten aukerak aztertu eta landu nahi izan dira. Horretan, interesgarria da oso nazioarteko adibideren baten berri izatea. Arrakasta izan duen administrazio baten esku-hartzea zer-nolakoa izan daitekeen ikusteak etorkizunerako gakoak eskaini diezazkiguke. Halaber, arau bidea jorratzean beste hizkuntza gutxiagotu baten normalizazioaren ikuspegitik ekarritako ondorioak ere aztertu ahal izan ditugu.

Normalizaziorako gakoak identifikatzea

Aurreko guztiak lan munduaren euskalduntzean aurrerapauso nabarmenak emateko gako nagusiak identifikatzeko aukera ematen du. Dokumentu honetan bertan jaso den adierazpenean lan mundua euskalduntzeko gako horiek biltzen saiatu gara; hain zuzen ere, prozesuan zehar ikusi eta ikasi ditugun gakoak. Hartara, hori izan da Kontseiluaren lan mundua euskalduntzeko adierazpena osatzeko baliatu dugun prozedura. Eragileen ekarpenetatik euskararen normalizaziorako baliagarriak izan daitezkeen ekarpenak jaso eta horiekin guztiekin ondorengo urteetan Kontseiluak lan munduaren euskalduntzean zehaztu eta garatu nahi duen bidearen hezurdura osatu da. Kontseiluarena da, beraz, proposamena, baina gainerako eragileekin partekatu eta, ahal den neurrian, elkarlanean garatu nahi da.

Euskalgintzak inizatiba hartu eta lan munduan euskararen babesa adieraztea

Euskalgintzak behin baino gehiagotan adierazi izan du espazioak euskalduntzearen, arnaguneak hedatzearen beharra; eta, noski, zeregin horretan lan mundua eremu estrategikoa da. Horretan beste eragileek duten zeresanaz ohartuta ere, haien zain egon gabe, inizatiba hartu nahi izan du Kontseiluak Konferentzia antolatuz. Horrekin batera, noski, gainerako eragileei honako hau adierazi nahi izan diegu: Lan munduaren euskalduntzean urrats berriak emateko konpromisoa erakusten duten neurrian euskalgintza, eta Kontseilua, euren bidelagun izango dituztela eta beti izango dutela gure babesa.

LAN MUNDUA EUSKALDUNTZEKO KONTSEILUAren ADIERAZPENA

Lan munduaren euskalduntzean urrats esanguratsuak ematea beharrezkoa dela, garaia iritsi dela eta posible dela pentsatzen dugu. Ezin da ahaztu lan munduaren euskalduntzeak herritarren eguneroko bizitzan duen eragin luze-zabala. Bertan langile bezala igarotako orduengatik edota lan mundutik datoz-kigun zerbitzu eta produktuen kontsumitzaile izateagatik, sakoneko eragina du lan munduak gu guztion eguneroko bizitzan eta hizkuntza jardunean. Halaber, inoiz baino euskaldun gehiago eta prestatuagoak daude gure herrian.

Argi dago euskalgintzak bere kabuz ezin duela lan mundua euskalduntzea lortu. Halere, gure ustez, helburu hori lorgarria da lan munduaren euskalduntzean zeresana duten eragile nagusien, enpresarien, langileen, kontsumitzaileen eta administrazioen laguntzarekin. Hartara, gure asmoa eragile horiek guztiek iradokizunak edota proposamenak egitea izan da, hain zuzen ere, euskararen normalizazioan urte luzeetan eginiko ibilbidetik eta izaniko esperientziatik eginiko proposamen baliagarriak.

Asko dira euskaraz bizi nahi duten herritarrak. Euskalgintzako bilgunea den Kontseiluak haiengan du jarrita arreta nagusia. Halere, lan munduaren euskalduntzean ez dira behar beste urrats eman. Euskaraz lan egin, saldu, erosi, bizi nahi duten horiek urteetan jasandako oztopoak konponbidean jartzea da gure xedea.

Horregatik, lehendik aipatutako eragile horiek guztiek bestelako zailtasunak eta kezak ere bizi dituztela ohartu arren, euskaraz bizi nahi horri bide emateko unea iritsi dela uste dugu. Ezin da gehiago luzatu euskaraz bizi nahi dutenen nahi eta ezina. Gure ustez, egoera hori amaitu eta lan munduaren euskalduntzean urrats esanguratsuak emateko aukera une honetan bideragarria eta eskuragarria da

euskaraz bizi nahia

euskaraz saldu nahi dut

Duela hogeitaz urte baino gehiago zenbait enpresak euskaraz saldu nahia adierazi zutenetik, hainbat enpresak bat egin dute nahi horrekin. Gero eta enpresa gehiago ohartu da, bezero euskaldunengana heltzeko, erantzukizun sozialez jokatzeko, beren langileak motibatuzko eta inguruneari balio erantsia eskaintzeko, euskaraz lan egiteko urratsak emateak beren negozioak aberasten dituela. Are gehiago, asko ohartu dira produktu eta zerbitzuak euskaraz eskaintzeak beren negozio-aukerak handitu egiten dituela. Izan ere, bezeroarengandik hurbil jartzen ditu euskarak, eta, horrenbestez, bezeroak fidelizatzeko nahiz berriak lortzeko tresna izan daiteke. Gainera, lehiakideengandik bereizten eta lehiakorrago izaten laguntzen die euskarak.

Beren jarduera Euskal Herrian burutzen duten neurrian, negozioak ere euskaraz ulertu nahi dituzte. Gainera, jarduera Euskal Herrian burutzen duen edozein enpresak jarduera hori euskaraz garatzeko eskubidea du; hau da, bezero eta hornitzaileekin dituen harreman komertzial guztietan euskara balio juridiko osoz erabili ahal izango du.

euskaraz erosi nahi dut

Herritar ugari beren beharrak asetzeko produktuak edo zerbitzuak erosten dituztenean, jarduera hori euskaraz garatu nahi dute. Eguneroko beste hainbat jarduera bezala, hori ere euskaraz garatu nahi dute eta ez, ordea, euskaraz bizitzeko beren hautuak lan munduarekin topo egitean etendura edo haustura suposatzea. Truke, hartu-eman edo harreman hori ere euskaraz eginez, erosoago eta gusturago sentitu baitaitezke. Ezin ahaztu Euskal Herrian zerbitzuak kontratatu edo produkturen bat erosi nahi duten herritarrek salerosketa ekonomiko hori euskaraz egiteko eskubidea dutela. Are gehiago euskaraz irakurri, entzun eta hitz egiteko eskubidea dute jardun horietan guztietan.

euskaraz lan egin nahi dut

Lan-jarduna eguneroko bizitzaren jarduera nagusienetako bat izan ohi da. Hortaz, euskaraz bizi nahi duten langileentzat ezinbestekoa da lan-jardunean horretarako aukera izatea. Horrela, beren asebetetzea areagotzearekin batera, langileen arteko kohesioa handitzen eta harreman egokiagoak izaten lagundu dezake. Euskaraz lan egin ahal izanez gero, beraz, beren lanbidean dituzten mota guztietako hizkuntza-jarduerak (nagusiekin, lankideekin, bezeroekin, hornitzaileekin...) euskaraz bete ahal izango dituzte. Aintzat hartu behar da, Euskal Herriko langileek eskubidea dutela beren lanbide-jarduera osoa euskaraz garatzeko.

Horregatik guztiarengatik:

Lan mundua euskalduntzeko lehen premisa da, bertara heltzen diren enpresariak eta langileek lana euskaraz garatzeko gaitasuna izatea. Enpresari eta langile horien hezkuntza sistemako ibilbide osoak (unibertsitatea eta lanbide heziketa barne), beraz, baldintza hori bermatzera jo behar du. Halakorik bermatu ez den kasuetarako, helduen euskalduntze eta alfabetatzeak beteko du hutsune hori. Azken neurri hori enpresariak eta langileek oinarritzko hezkuntzaren bidez euskara ikasteko duten eskubidearen urraketaren ondorio da; beraz, administrazioek, enpresek eta langileek, bakoitzak bere ardura-mailan erantzun beharko dio.

-Enpresei dagokiena

Enpresa guztiek kudeatzen dituzte hizkuntzak inplizituki edo esplizituki. Lan-tresna izaki enpresek ezinbesteko dute hizkuntzen kudeaketa. Kudeaketa hori egiteko modurik egokiena enpresen baitan hizkuntzen kudeaketa ere kokatzea da. Horretarako, beharrezkoa da enpresek beren hizkuntza-politika propioa lantzea eta adostea. Horren baitan, langileei ordutegi eta egutegi aldetik erraztasunak eskainiko dizkiete euskaraz lan egiteko gaitasuna eskura dezaten. Aldi berean, enpresei dagokie beren bezeroekin eta langileekin dituzten hartu-eman guztiak euskaraz garatu ahal izateko baldintzak bermatzea. Horretarako, helburu, neurri, epe eta bitarteko zehatzak jasoko dituzten prozesuak garatu beharko dituzte. Bide horretan aurreratuago dauken enpresen kasuan berriz, lagungarri izango da, euskaraz saldu eta lan egin nahi duten enpresen sarea indartzea eta beren ereduak ezagutzera ematea; bai eta prozesu horren kanpo behaketa eta bermea emango duen ziurtagiria eskuratzea ere.

-Langileei dagokiena

Euskaraz lan egiteko eskubidea lankide guztiek gauzatu ahal izateko, ezinbestekoa da lehen-lehenik beraien burua euskalduntzea. Lanbide-jarduna euskaraz garatzeko eskubidea gauzatu ahal izateko, langileek euskaraz bizi nahi horri eutsi behar diote eta praktikara eraman.

Bide horretan, beharrezkoa da sindikatu edo langileen ordezkariak sektoreka edota enpresekin negoziatzen dituzten lan-hitzarmenetan lan-jarduera euskaraz garatzeko eskubidea gauza dadin urratsak jasotzea. Langileei ere badagokie enpresei eskaera zehatzak aurkeztea, bai eta eskaera horiei enpresak emaniko erantzunak plazaratzea ere. eta. Azkenik, hori guztia garatzen eta sustatzen lagungarri izango da euskaraz lan egin nahi duten langileen sarea egituratzea.

-Bezeroei dagokiena

Egungo gizarte-moldeak bezeroa erdigunean jarri eta boteretzen du. Eskubide eta botere guztiek bezala, ordeza, kontsumitzeak ere erantzukizuna dakar. Horrela, kontsumitzeko moduak bizi kalitatea hobetzen eta mundu justuago bat bultzatzen lagun dezake, beren kontsumo-ohituren bidez, enpresek dituzten jokabide egokiak sarituz eta desegokiak zigortuz. Horrela, beharrezkoa da, herritarrek kontsumo arduratsua garatzea eta hizkuntzeekin ere erantzukizun sozialak jokatzeko duten enpresak lehenestea.

Kontsumo-ohiturez harago, beren zerbitzuak euskaraz jasotzeko eskaera enpresei argi azaltzeko bideak jorratu behar dira. Horrela, eskaera horri enpresak emaniko erantzun baikorrak, zein desegokiak, agerian utziz. Hori egiteko baliak daitezke, kontsumitzaileen elkarteak, Hizkuntz Eskubideen Behatokia eta bestelako erakundeak ere. Azkenik, hori guztia garatzen eta sustatzen lagungarri izango da euskaraz erosi nahi duten herritarren sarea egituratzea.

-Administrazioei dagokiena

Administrazioari dagokio herritarren eskubideen bermatzailea izatea, bai eta bide horretan ereduagarria ere. Horrela, langileen euskaraz lan egiteko eskubidea, enpresen euskaraz saltzeko eskubidea eta kontsumitzaileen euskaraz erosteko eskubidea bermatzea izango du zeregin nagusia. Horretarako, beharrezko hizkuntza-politika garatu beharko du. Hizkuntza-politika honek bi jardunbide garatu beharko ditu modu koordinatu eta eraginkorrean: diru-laguntza bidezko sustapen-bidea eta corpus juridikoa garatzeko jorratu beharrezko araubidea. Biak ala biak dira beharrezkoak eta eraginkortu beharrezkoak gaur-gaurkoz. Bide horretan lehen zereginetako bat izango litzateke dokumentu honetan jasotako oinarriak gauzatu daitezkeen neurriak hartzea; besteak beste, hezkuntza sistemaren bidez langileek zein enpresariak beren lan-jarduera euskaraz garatzeko gaitasuna lortzea. Halaber, hori bermatu ez denerako gaitasun horiek eskuratzeko ikasketa-prozesu gehigarriak enpresarentzat kosturik ez izatea.

Hizkuntza eskubideak bermatzeaz harago, administrazioei ereduagarri izatea ere badagokiela aipatu da. Bide horretan beren zeregin nagusia barne euskalduntze prozesua al bait arinen burutzea eta kanpo kontratazioetarako hizkuntza-klausulak jartzea izango da. Horrela, errentagarritasun-irizpidea aintzat hartuta, itzulpenak egiteak edo langileak euskalduntzeak eska dezakeen inbertsio beharra aintzat hartuta, beti lehenetsiko da langile berri euskaldunen kontratazioa edota zerbitzua euskaraz emateko gai diren enpresen kontratazioa.

Gure konpromisoa

Euskalgintzak lan munduaren euskalduntze prozesuan erantzukizunez jokatzeko konpromisoa hartuko du. Horrela, eskua luzatzen die adierazpen honetan jaso diren korapilo nagusiei erantzuteko prestutasuna adierazten duten eragileei. Euskalgintzaren aldetik behar duten lankidetzeta eta babesa izango dutela jakinarazi nahi diegu. Horrekin batera, lan munduaren euskalduntzean euskalgintzak berak eredugarri izateko eta horretarako neurriak hartzeko konpromisoa adierazten du. Bukatzeko, lan-mundua euskalduntzeko aholkularitzok aktore nagusiekin abiatutako harreman- eta egituratze-dinamikan aurrera jarraitzeko konpromisoa hartzen dugu. Halaber, aholkularitzok etengabeko hobekuntzan (metodologian, berrikuntzan...) eta gure jarduna gizarteratzen urratsak egiten jarraitzeko konpromisoa ere hartzen dugu. Hori guztia garatzeko bide horretan bidaide gero eta gehiago batzea espero dugu.

Arrasaten, 2013ko ekainaren 13an

EUSKARAREN GIZARTE ERAKUNDEEN
KONTSEILUA

elhuyar
Aholkularitza

bai
euskarari
ziurtagiriaren **ekartea**

artez
euskara zerbitzua

iBerba
euskara zerbitzua

ahize *dek*
hizkuntza aholkularitza

**EE
NE**
EMUN
LARRA ELISGALDUNTZERIKO
KOOPERATIBA